1847 — 2 ՅՈՒՆԻՍ ՆՈՒՄԵՐՈ — 34 ՐԷՃԷՊ I — 1263

ՅԱՅՏԱՐԱՐ ԼՐԱԳԻՐ
ՄԵԾԻ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհափառ Խիւնքեարին ամենաժառանգ որդիքը Ամբարձապատիւ Սուլթան Մուրատ և Սուլթան Համիտ Էֆէնտիները՝ խնամակալութեամբ ամենակարողին աստուծոյ որ քանի օրէ ջերմախտաւոր՝ ...ն չափահաս եղած են, և անոնց կարգաւ ազատելու համար քանի օրէն թլփատուելու հանդէսին ժամանակը հասած ըլլալով՝ Նորին Վեհափառութիւնը հաճած ըլլալ, որ այս տարի 'ի գործ դրուի նոյն հանդէսը։ Ասոր համար հրամանի 'նորին' ամէն մէկ պիտանաւորութիւններ՝ գործադիրները մէկ կողմէն պատրաստելու վրայ են. և այս ուրախարար հանդէսը անմիջապէս 'ի գործ պիտի դրուի Պալատին մէջ։

Մայրաքաղաքիս մէջ և շրջակայ տեղվայրը բնակող Հաճիի տղայոց ծնողքները կամ պաշտպաններն՝ որոնք որ հիմտարին անցուցած տղայք ունին ու տղէն թլփատել տալու չեն. անոնք ալ եթէ կը հաճին նէ՝ նոյն հանդէսին օրը կրնան թլփատել տալ իրենց տղայքը։

Ասոր համար Խիւնքեարին կողմանէ թլփատուելու եկող տղայոց մէկ մէկ կամ հանդերձ ընծայ պիտի տրուի, և անոնց որ յատուկ չափերը առնել ու մինչև հանդէսին օրը հագցնել հարկ կըլլայ, անոր համար բարեկարգութեան ատեանին անդամներէն տրքուն գործադրութեան ատեանէն Շիւքրի Էֆէնտին նոյն գործին պաշտօնեայ ընտրուեցաւ, և Թօփգափուի սրբազնական պալատին մէջ ալ յատուկ տեղ որոշուեցաւ, որ գրուածութիւն ու խնամակալութիւն ըլլայ։

Մահալէի խմամները ու Մուխթարները՝ թլփատուելու տղայոց հոն կը յառաջ անունները ու տարիքները գրեն, և տեղերը հոն առնին ու ծանուցանեն. և ասոնց հետեւ տղայոց չափերը մը որ պիտի առնուին՝ գործադիրները խնամ Էֆէնտիներուն պիտի ծանուցանեն, որ անոնք ալ տղայքը կարգաւ հոն առնին։

Ներկայ պալատին մէջ յառաջիկայ տեղը ըմբռնելու գեղեցկութիւն մը ըլլալու համար՝ Նորա քաղաքին տղայոց գունդերէն քանի մը հոգի պատրաստուած է, որ խմոր Էֆէնտիները անոնցմէ տեղը պիտի առնին։

Հինգ տարիէն վար եղող տղայքը թլփատել քիչ մը դժուար ըլլալուն համար՝ անոնք ըլլալ պիտի չը գրուին. և միայն հինգ տարիէն վեր եղողներուն անունները պիտի նշանակուին ու անոնց չափերը պիտի առնուին։

Եւ այս գրութիւնը կատարելու 15 օր միջոց որոշուած է խմամներուն ու Մուխթարներուն, որոնք նոյն միջոցին մէջ պիտի աւարտեն իրենց գրութիւնը, որ գերմանեաններուն ալ հանդէսները կարելու և հաղորդելու միջոց ըլլայ։

Թլփատուելու տղայքներուն ալ խմամ Էֆէնտիներուն արդէն առաջուն նոյներով պիտի ուզուին, վասն զի չըլլայ որ նեղութիւն ու տաղտուկ մը քաշած ըլլան։

Կառանտինէ մը 'ի վեր էր, որ նախկին սովորական բարեկարգութիւն խիստ ըլլալով վարդեան անձնական ազատութիւն ունէր, բայց հիմա առողջութիւն առաջաւոր որ մը վեհափառ Նորին այս օրէնք իւր ներկայութիւնը կոչէ. և մարդասիրական խնամքը վերցնել կուզէ։

Մինչ յառաջ ծանուցինք, որ հաստատութեան ձևը գործածած թղթէ ստակներուն ձեր պիտի փոխուի, որովհետև խարդախութիւն մտած էր, և այս կերպ թղթերը տպելու փակերուն մէջ նոր ձևով պիտի տպուին. և յանուս առաջին փոխերը տրուած ատենը՝ նոր թղթերը՝ հիներուն հետ պիտի փոխանակուին։

Ասկէ յառաջ ամիս հասաւ, և որ էն նոր տպելու թղթէ ստակներուն կաղապարը (կալըպը) չը լմնցաւ, և մինչև յառաջիկայ 18 — 20 երկուշաբթի օրերը հազիւ թէ կը լմննայ. և տարբերի գանձատունը մէջ ալ՝ այս բանին կարգադրութիւնը հազիւ թէ 15 աւուր միջոցաւ կը կատարուի։

Եւ այս բանը 'ի հարկէ մինչև յուլիս ամսոյն 15 — 20 երկուշաբթի օրը պիտի տևէ, այսինքն՝ առաջին թղթատեղի փոխերը ամիս մը պիտի երկարին. և այս երկարելուն պատճառն ալ այն բան է, միայն թէ նորանոր տպելու թղթերուն ժամանակին չը հասնին է։

Այս որոյ վեհափառ Նորին հրամանն ըրաւ, որ առաջին թղթատեղի փոխերը՝ միայն թէ այս անդամին յուլիս ամսոյն 15 — 20 երկուշ. օրերը տրուին ու հին թղթերը՝ նոր թղթերուն հետ փոխուին. բայց հատուկ ատենէն վերջ ըլլալու ու նոյն թղթերուն յարգը տեղը պահելու համար՝ երկրորդ թղթատեղի փոխերը որոշեալ ժամանակին հատուցուին։

Եւ հիմ այս բանը թղթէ ստակ ունեցողները խմացուն՝ յուլիս ամսոյն միջին օրերը ուրեմն գանձատունը երթան, և փոխերը առնելէն ետքը հին թղթերնին ալ փոխեն։

Բարեխնամ Նորին իւր մեծի Տէրութեան ամէն մէկ գործերը միշտ առողջութեամբ կը կարգադրէ, ասոր պէս ալ քննութեան կարգին մէջ ծառայողներուն հինգ տարի չափաւոր միջոց առհամներ է, որ քննութեան մը նոյն միջոցը առաջուընէն ետքը իւր երկիրը երթայ և իւր գործին սպասաւոր։

Բայց կան անձինք որ այս ժամանակը չը գիտնալով՝ քննուող չը գրուելու համար կերպ կերպ մեռած սուտ ձանձներ ձեռք ձգելու կը ջանան։ Պարտ երկիրներէն քննուող ընտրելու չափահաս մարդիկներուն անունը վիճակ կը ձգուի, և վիճակը որին անունը ելլայ նէ՝ այն քննուող կը գրուի։ Բայց երբեմն ալ կը պատահի, որ այն ատենը մարդը մայրաքաղաքիս մէջ առաջուրի վրայ ըլլալով և կամ արհեստաւոր գտնուելով, իւր քաղաքը բնակութիւն եղած ատենը՝ ինքն ալ դրեր են, և վիճակը իրեն անունը ելեր է. այն մարդը այս լուրը առանձին ըլլայ՝ քննուող գրուելէն ազատելու յուսով՝ խելոյն մտ քաղաքիս մէջ կանանցմէնայ, որ քննութական կարգադրութիւնը խանգարելու պէտք է. և թէպէտ անձնատութիւն որովհետև չը կրնար ըլլալ, բայց անոնցմէն ինչուն գիտաւորութիւնը անձնամանալ չէ,

այր՝ տանել մէկ նենգութեամբ մը զին-
ուոր գրուելէն ազատուիլ է։

Աւստի այս բանին առաջքը առնելը հարկ ըլլալով՝ պատշաճ տեսնուեցաւ, որ մինչև հիմա տանել սովորութիւնը չը լնայ մնի, բայց այսուհետև տանել քան մը պատահելու ըլլայ նէ, ընդունելի չըլլայ. այսինքն՝ այն մարդը որ մեր քաղաքին մէջ գտնուելով՝ զինուորական վիճակը իր անունը ելեր է, և ինքն ալ զինուոր չը գրուիլ տեղի կորսուեր է նէ՝ անոր կողմ ըլլած ըլլալուն չը նայելով՝ զինուորական կարգը առնըվի. և այս կանոնը ատրպանական կանոնագրին յաւելուած ըլլայ։

Միշտալ որոշումը պատշաճ տեսնուած կերպովը ՚ի գործ դնելուն՝ Վեհափառ Սուլթանին հրամանն ըլլայ։

Սեւանձկայ Նշագուտ փաշան՝ որ մէս օրերս Սայտայի կուսակալ կարգուեցաւ, և Մեծամեծ Հրաչի փաշան՝ որ վեզիրութեան բարձր աստիճանաւ Աէլանիկի կուսակալ անուանեցաւ, ասոնք երկուքն ալ ՚ի նշան շնորհակալութեան անցեալ կիւրակի օրը Վեհափառ Սուլթանին ներկայացան. մինչև Հրաչի փաշան վեզիրութեան պատուոյ նշանը ընկալաւ, և ասոր երկուքն ալ ՚ի Սեռային խուցին յարգանաց իրենց երախտագիտութեան յայտնելով ուրախութեամբ տեղերնին վերադարձան։

Հաստատեալ ուսման ժողովքին անդամներէն Զիհնի էֆէնտին խոհեմ և գիտնական ըլլալուն՝ հրամանաւ Ինքնակալին հաւատարմութեան ատենին անդամ կարգուեցաւ՝ իր առաջին պաշտօնէն չելլալու պայմանաւ։

Ներքին գործոց գրասենը դիւանը պաշտօնեայ Նաշիր էֆէնտին, և բարձրագոյն Փոխադրութեան Թղթակցութեան գրասենը քարտուղար Զէքի պէյին արժանաւոր ըլլալուն համար, հրամանաւ Ն.բրայն՝ անոնց երկրորդ աստիճանին յարգելեալ նշաններէն մէկ մէկ նշան շնորհուեցաւ. որոնց կրած երրորդ աստիճանի նշանները նոյն պաշտօնեայներէն Խուրշիտ ու Զիխտամ պէյերուն տրուեցաւ։ Իսկ անոնց ունեցած չորրորդ աստիճանի նշանները՝ Խալիլ ու Պէհճեթ էֆէնտիներուն պարգևեցաւ. և ասոնց կրած հինգերորդ աստիճանի նշաններն ալ Մուսթաֆա ու Նաֆիզ պէյերուն շնորհ եղաւ։

Ռամազան Խիւրշիտ էֆէնտին ալ որ յառաջ երրորդ աստիճանի նշան-

ներէն նշան մը շնորհված ըլլալուն, անոր կրած չորրորդ աստիճանի նշանը Մխիթար էֆէնտիին, ու անոր ունեցած հինգերորդ աստիճանի նշանն ալ Օսման պէյին շնորհվեցաւ։

Օ Սմնըլեի առաջին գրագիր դը-նուող Խոճէկեան Աշիմ բէյի պէյին, և անոր ընկերներէն Զիհնի էֆէնտիին արժանաւոր ըլլալուն, հրամանաւ Ինքնակալին՝ մէկտեղ Բաֆի պէյին երրորդ աստիճանի նշաններէն նշան մը տրվեցաւ. ու նոյն Զիհնի էֆէնտիին ալ չորրորդ աստիճանի նշաններէն նշան մը շնորհվեցաւ։ Իսկ Բաֆի պէյին կրած հինգերորդ աստիճանի նշանն ալ իր ընկերներէն Շէւքի էֆէնտիին պարգևեցաւ։

Գասըմ պէյին՝ որ մէս օրերս Պէհրիջէի տեղակալ գրվեցաւ, անոր արժանաւորութեան համար՝ երրորդ աստիճանի նշաններէն նշան մը տրվեցաւ։

Մուստաֆա Թիմչագեանցի գրաւը մէջ դրուելով գտնուող էֆէնտիին ընկերը Նաճի բէյա էֆէնտին ալ հինգերորդ աստիճանի նշաններէն նշան մը ընկալաւ։

Օսմանեան ակրութեանը կոչմանց փոխեալ մայրաքաղաքը դեսպան գտնվող վեհանձնայ Ռիւէրեան փաշան՝ յառաջ գրով խնդիր ըրեր էր, թէ իր քովը առաջին գրագիր գտնուող Հալիմ էֆէնտիին արժանաւորութեան համար՝ երկրորդ աստիճանի նշաններէն նշան մը շնորհվի, և անոր կրած երրորդ աստիճանի նշանը՝ երկրորդ գրագիր Րիւսիլի էֆէնտիին տրվի, և ասոր ունեցած չորրորդ աստիճանի նշանը՝ Թերճիմէյի գիւտին պաշտօնեայներէն իր քովը գտնուող Նաճի էֆէնտիին շնորհ ըլլայ. և Փարիզու դեսպանատանը մէջ գործակալ գտնուող Միկրտեան արժանայարգ Աննան աղային ալ՝ որուն ջանասիրութիւնը ու հաւատարմութիւնը տեսնըված է, նշան մը տրվի։

Աստի վեհափառ Նորայն ընդունելով անոր խնդիրը կատարեց։

Եսեթիատ նազրի արժանապատիւ Իզզէթ փաշան խոհեմ և գիտնական ըլլալուն՝ վեհափառ Նորայն հրաման ըրաւ, որ ընդհանուր ժողով եղած օրերը այն ալ ներկայ գտնուի։

Տ․ պրանի փոխնորդին տեսուչ վե-
հանձնայ Թահիր փաշային փեսան

Մուհսին պէյը՝ որ բարձրագոյն Փոխադրութեան Թղթակցութեան գրասենը ընտիր պաշտօնեայներէն մէկն է, անոր արժանաւորութեան համար՝ բարեխնամ Ինքնակալը երկրորդ աստիճանի նշաններէն նշան մը շնորհեց։

Փոխանցի գաւառը Թէքիէ բոլուքին միւսէլլիմ Շէրիֆ Օսման աղան՝ որ արքունի սենեկապետներէն մէկն է, արժանաւոր ըլլալուն՝ առատապէս Նորայն անոր տեսչապետութեան աստիճանը ու նշանը պարգևեց։

Արժանապատիւ Սէյիտ էֆէնտին պատուական հրամանաւ քաղաքական պաշտօնատարներուն վեհանձնայ փաշային արժանիք (կոմթիյէի մուաւին) գրվելուն համար՝ անոր վրայ գտնըված Տրապիզոնի գաւառ քէհեայութիւնը Շէվքէթ պէյին յանձնըվեցաւ. որուն վրայ եղած Իսպարտայի գաւառ քէհեայութիւնն ալ Նազիֆ էֆէնտիին տրվեցաւ։

Սեւրէկիի գաւառ քէհեայութիւնը Համիտ պէյին յանձնըվեցաւ, որուն վրայ գտնըված Ֆիլիպէի տեղակալ Շէրիֆ փաշային գաւառ քէհեայութիւնն ալ կառավարութեան ատենին անդամներէն Սէյիտ էֆէնտիին տրվեցաւ։

Սեղին գործոց գրասենը պաշտօնեայներէն Արիֆի համարակալ Մեհմէտ բաֆի էֆէնտիին որդին Մեհմէտ Ֆուատ էֆէնտին, և Աբդուլի Թղթակցութեանը գրագիր Պէհճէթ էֆէնտին, ասոնց յառաջադէմ ըլլալուն համար՝ հրամանաւ Նորայն խոհեմութեան աստիճաններ տրվելով իրենց աստիճանացը յատկացեալ նշաններն ալ շնորհվեցաւ։

Ճովէյի ևրեւելեաներէն օխտատարութեան աստիճանը ունեցող Նշագուտ պէյին քեռորդին Նալի պէյը արժանաւոր ըլլալուն, հրամանաւ Ինքնակալին անոր սենեկապետութեան աստիճանը ու նշանը պարգևեցաւ։

Ճոլէայի միւֆթի էֆէնտին գիտնական անձ մը գտնըվելուն՝ անոր ալ նշան մը շնորհ եղաւ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեծի տէրութեան հպատակներէն Մեսինացի Նիքոլայի նաւապետը՝ իւր նաւակը խել մը բան կը բեռցնէ, և Թասօզէն Յունիոյ ելլալով Պոլիս գալու իրեն՝ անցեալ ամսոյն 17 երորդ գիշերը Մարմարայի գիւղերէն Կալէ մը ըսուած գիւղին առաջքը քարի կը զարնուի, նաւակը ասխտելով կ'ընկղմի, բայց նաւապետը և չորս նաւորդները կազատին։

Լնդոյս եօթնեկրորդ օրը ժամը եօթն ուկէսին տունները՝ յանկարծ ապւ մըրական կողմանէ մրրիկ մը փչելով Վարնայի կողմերը Լիւսեղի ըսուած տեղը՝ թէ ծառերն և թէ հզարանկ աղբերեն քանի մը հոգիի տուները փլուցեր է, և պողոտաներուն ալ ծառը քիւրէմեանները փողոցը թափեր է, որոնք մ. ծ. մեծամեծ եղեր են, և 18 հատ ալ երկաթէ հիւղեր կործաներ է. նաւահանգիստը գտնուած ութը հատ նաւերը իրենց բեռներովը ընկղմեր են։

Ինգլիզացի Տիւիթրիլյօթօրօ անուն նաւապետը 9320 քիլէնոյ Պոլէ նաւովը այս մրրկին առենը Պուլղարի կամրջի առաջքները կ'ելլալով նաւը ջուր առեր ու ընկղմեր է։

Սիճիլիա կղզին Թէօփիլոն ըսուած գիւղին Մինտլոսի Կալամէսյի ծովածոցը երկոտասան մօտ՝ 15 հոգի կին և երեք հոգի այր մարդ՝ ըստ ամենը 18 հոգի նաւակ մը մտնելով ճամբայ ելլելէն յանկարծ քիչ մը հեռացածնուն պէս՝ անոնց 11 երորդ շաբթուական օրը մրրիկ մը պատահելով նաւակը կ'ընկղմի, և մէջը գտնուողներէն ալ խուլ կլլուած, հեռաւոր որը մարդիկներ գտնուելով՝ քանի մը անձեր խեղդուած ըլլալը նոյն տեղի գաւառակութեան արժանաւորութեան առեւտրին կը ծանուցանէ։

Փրէսայ օրէն Պուղտանայի Զերօմինեան անուն մարդ մը վերջը փախուստ ձևացընելով՝ Թօփխանէէն Լուքէնի հաճի Մէհմէտին խանութը կերթայ, և ծանրադուութիւն պիտի ընեմ ըսելով 30 հատ քանիմոյ ոսկի կը խնդրէ մէկ մէկ վէշ գրուի տալու պայմանաւ, և փոխարէն իւր քովը գրաւուած հինդնոցներէն ու վեցնոցներէն պիտի տամ ըսելով կը հանէ կը ցուցնէ։

Լուքէնին՝ ոսկէ գիւղին վասակ չըլլալ ըսելով ոսկին կը հանէ, և ասխատակին վրայ հինգանիւն հատ կը հանէ. բայց Զրէայի ոսկիները քաշած ատենը՝ 10 հատը փարփետութեան մը մասերուն արած կը պահէ, և միացածներն ալ էր-

կայ բարակ ատրին ամբին դաձնելով կը նայի։

Լուքէնին ձամձրանալով մը կըսէ, թէ "Բարեկամ, ես գործ ունիմ, ինչ սառկ պիտի տանիս տար"։ Ասիկայ առձկերէն չը գիտցածի պէս ինքը ըմբը ձեւացնելով կըսէ "Տըված ոսկիներդ պակաս են" և Զրէայի մը վայելու տղայ զակները ըսել կուտի։

Լուքէնին սիրտը ներմնելով՝ խոկոյն ոսկիները առխատակին վրայէն կը ժողվէ ու քովը կը դնէ, այն ալ կ'ելնայի որ բանը յայտնեցաւ, ձայն չը հանելով կ'ելլէ տեղը կերթայ։

Բայց միջոցը ժամ մը անցնելէն ետևը՝ Լուքէնի ինքնիրեն կը խորհի, որ Զրէայի նախ և յառաջ յատուկ առձկերէն խօսելով ոսկի ուզել, ետքը առձկերէն ըստ չը գիտցածի պէս ձեւացել ինքը զինքը, ասանկ մարդ մը 'ի հարկէ խարդախութիւն մը կընէ ըսելով ոսկիները կը համրէ, 10 հատ պակաս կը գտնէ, 30 դէշ փոսակ ընեմ ըսելէն իրեն 200 դէշ վնաս կընէ խեղճը։ Նոյն սա փորձանքը ըսելով կը բանի, խելքը գլխէն կերթայ, ինչ ընելը չը գիտնար, խօսքն խանութը ձգելով, և աղբերը ձեր կիմաց՝ գտնալ ըսելով, Գալաթայի մէջ քարարէն իրեն Կարապետ ըսուած տեղը՝ Զրէայի մը կը պատահի, որուն հայ առաւ ու կերպարանքը վերադարձեալ Զրէայի կ'նմանէր, անոր փաղպառէն (եախայէն) բռնելով՝ "Ոսկիներս ինչ ըրիր, հասցեր" կըսէ։ Անիկայ՝ որպէս որ "Ես չեմ, կը սխալիս կոր, ազէկ մը նայէ" կըսէ ալ նէ, Լուքէնին սիրտը բորբոքած և աչքերը դարձած ըլլալուն՝ կը կարծէ թէ կորսնցուց ոսկիները, ասանկ խօսքը մտիկ չընելով՝ գարապօլի կուտայ, և Գալաթայի կառավարութեան առեւանը ներկայացընելով արդարութիւն կը պահէ։

Ինչպէս այս Զրէայի բանէն ամաչեցուցած էր, և զինքը անպարտ ըլլալը համար քիչ մը խօսքեր ըրաւ ալ նէ՝ այս բանին վրայ զարմանալով և խորհելով որ արդեօք այս խարդախութիւնը ով ըրած է, որ այս մարդը իրեն փաղպառը բռնեց, կը գուշակէ թէ այս խարդախութեան ընողին կերպարանքը իրեն կեր պարանքէն տարբերութիւն մը պիտի չունենայ, և այս ինչ անձնանը Զրէայ մը կը նայի, այս բանը այն ըրած պիտի ըլլայ․ ասոր գործակալներուն խելքին կը ծանուցանէ, որոնք ալ մարդ կը խրկեն, և բերել տալով խօսեցընել կուտան։

Անիկայ թէպէտ սուրի բերանը կուրանայ, և առձկերէն չը գիտնալը կ'ձևացընէ, բայց ըրած խօսքերէն և կեր պարանքէն կը հասկըցուի, որ նոյն խարդախութիւնը ընողը այս է, և մաստ-

ւանց այս կէրպ խարդախութեան առաջուց ալ ըրած ունի եղեր, և գողցած ոսկիներն ալ տեղ մը չը կրնալով պահել՝ Ճամբան գացն իրեն՝ տեղ մը ձգելու միտք ունեցեր է ալ նէ, չէ ձգեր, և սակուրին ձեռքին մէջ պահած կը գտնեն։ Ասոր առենը բանը չը կրնալով ուրանալ երեսն կելլէ, ոսկիները տէրոջը կուտան։

Սակայն ուրիշ ալ այս մասին յանցա-ւոր ըլլալուն, ոստիկան մեծի Տէրու-թեան կանոնովը ամէնրված ու որոշած բա-տակը ունելի գնով տալ ուղեր էր, գոր-ծակալները անոր առաջին պատուէր կը-նեն, որ մէկ մի ալ այսպիսի բան չընէ։ Նաև այն խարդախ Զրէայն ալ՝ որուն վասատակը ասանկ բաներ ըներ էր, իւր քաղաքը արտաքսու համար քաղաքապետի պատէր կը ծանուցանեն։

Սպանիա անցած առաջին օրերը՝ Մա-լթայի կողմը սաստիկ կարկուտ մը եկեր է, որուն ամէն մէկ հատը մինչև 130 դրամ կշռեր են, և այս կարկուտը տե-ղացած ատենը՝ խել մը մարդիկ ու գետ-նին երեսը գտնուած անասունները մեռուցեր է։

Կարկուտին պատճառաւ՝ այն կողմը խօսէր ըսուած ջուրը առատանալով՝ տանիկ մը գուրս պօռթկացեր, որ մին-չև հիմա ալ անմոլած է և ոչ լուծած։ Շրջակայ տեղերը մէկ ժամ մը չափ հո-ներ է, և հոն գտնըւող վաճառական Գոալթանկանները ծովու մէջ կեցած պէս մնալով, անոնցմէ պալները և 30 հատ ալ նաև 400 էն աւելի անասուն ջուրը փէզեր տարեր է։

Նորագոյն Օրագրերը՝ Ներսիսեան Լու-րերը հառաջ։

Նաւարկութեան սահմանը Ղօլ-Թանի Տօսը ըսուած տեղը՝ անցեալ փե-տրվարի ամսոյն վերջին օրերը հրկիզու-թիւն մը ըլլալով, 126 խանութ՝ մէջը գտնըւած վաճառքներովը այրեր է։ Հրկիզութեան ատենը՝ բան տալու մօտ խանութներուն մէջ մնացած մար-դիկներէն ալ 12 հոգի լուսաւորութեան սեղանին հանդիպելով՝ մեռեր են․ և այս հրդեհին ունեցած պատճառը դեռ գիտ-ցըւած չէ։

Նաւարկութեան վեհափառ կայսեր երկ-րորդ որդին աքքայազատի Կոսթանդին մեծ դուքսը շրջագայելու մօտ՝ մայիս 16 երորդ օրը Լոնտոն պիտի երթայ, ուստի անոր բնակութեանը համար Լոնտոնի մէջ յատուկ տեղեր պատրաստուեր են։

ԼՐԱԳԻՐ

Ցուրտն ու սառնութիւնը Պետերսպուրգի սաստկանալով տարածուելուն, քանի մը տեղերու բնակիչները շատ նեղութիւն կը կրեն, և անհարկաւորութիւններ ընելու ալ ըսկսեր են, ուստի կառավարութիւնը անոնց անհարկաւորութիւնները՝ որոշ գրութեամբ վերցուցեր է, և մէկ կողմէն ալ պէտք եղած օգնութիւնները կընէ՝ փախուստ նեղութենէն ազատելու համար, իսկ սաստիկէն դուրս փախչելու համարը արգիլեր է, և այն կողմերը պահելու մնացեալը համար՝ կարևոր եղած միջոցներն ալ ՚ի գործ կը դնէ եղեր։

Այս տարի Անգղիոյ տէրութեան շոգենաւերէն քանի մը հատը ընկղմելու և այրելու, այս միջոցներս ալ Խերսոնեան անուն Անգղիական շոգենաւը Անգղիոյ ծովեզերքին մօտերը ընկղմեր է, և մէջը գտնուող ձիաւորները ու նաւորդները ազատեր են։

Իրենց բռնած Անգղիական շոգենաւն ալ Իռլանտայի ծովեզերքին մօտ տեղ մը ցամաք ելնալով, մէջը գտնուող 200 հոգի իր չափ մարդիկ ընկղմեր են։

Նիկոլայեւսկի Օրագրերէն մէկը կը ծանուցանէ թէ՝ անկէ յառաջ Նիկոլայեւսկի մէջ ժանտախտին գործը մը ելեր էր, բայց այս միջոցներս վերստին սկսեր է։

Սևաստոպոլի վեհափառ կայսեր հրամանը Ծովակալ Շաւէլ իշխանը՝ անցեալները մեռնելու համար՝ թէ կայսրը և թէ բնակիչը բոլոր ասկէ Նաւարինոյ սուրբ պէտք պահէն, ու այս վերջով կայսրը հրաման հաներ է, որ իրենց սուրբ պահած օրէն մինչև վերջ չափով ուրիշ զինուորները ազգ մէջ մնան։ Մենշիկով իշխանին անունը կրող երկու գունդ զինուորները՝ յատուկ ալ նոյն անուամբը կոչուածներ։ Մենշիկովի տուրը՝ Սեբաստոպոլին մէջ եղած զինարանը (Ճէպխանէն) պահեն։

Այս հրամանին ՚ի վերայ բոլոր մեն ալ հրատարակեր է, որ մեռնողին անունը յիշատակելու վրայ մնալիներուն պահելու համար՝ անոր անունը համեմատ փառաւոր շէնք մը նաև պիտի շինէ։

Սփանիոյ իշխան Ցուլթ Մէհմէտ խանին յանձնած գունդովը իր մեծ այրն Ալմաս խանը՝ յանկարծամահ եղեր է։ Այս մէջը խռովութեան և չարաչարութեան ըլլալուն համար՝ անոր մեռնելովը՝ այն կողմերը խաղաղացեր է։

Ռուսաց Անգղիոյ տէրութիւնը Հնդկաստանի կողմը ունեցած սահմաններու պահպանութիւն մը առնելով, նոյն տէրութիւնը պէտք չեղած զինուորները պիտի պակսեցնէ, և այն կողմերուն կարգաւորութեամբ պիտի նայի։

Այս բանը՝ անցեալ տարիներ պատահած պատերազմներուն պատճառաւ եղած ծախքերուն մեծը ըլլալով, և երկրին նորոգելու համար՝ պէտք եղած բաներն ալ հարստացնելու գիտութեան մէջ մը ըլլալով, այս գործերուն մէջ բաժնած բաները ստացութեամբ մը կը բաժնէ եղեր։

Սարտինիոյ կողմը Պետերսպուրգ բռնած տէրութիւնը՝ 11 հատ պատերազմական նաւ ունի, որոնց մէկն է՝ Գալօրէ, երկրը՝ Վիքթորիա, երրորդը՝ Գօրսիքա, չորրորդը՝ Օրքանա, հինգը՝ Պրիս, 27 բ՝ փոքրիկ նաւեր, ևթնը՝ Շաւէնա. և մէկը՝ պատերազմական Մոլիքի. և նոյն տէրութեան հայատակներն ալ 26 հատ շոգենաւ և 640 հատ վաճառական նաւեր ունին եղեր։

Նիկոլայեւսկի մէջ բանտարկեն գէթ նը առնելու համար՝ գործարանները գտնուող բանուորները օրը քանի մը ժամ կը բանեցնեն, և քանի մը գործարաններէն ալ բանուորներուն մեծ մասը դուրս հաներ են. ուստի բանտարկեն նաւորդութիւն ու սռութիւն՝ բանտարկեալն գործարաններուն գտնուած տեղերը նեղութիւն կը պատճառեն համարօտութեամբ։

Անգղիոյ տէրութիւնը՝ 120 թնդանօթ քաշող հրացանի նաւ մը պիտի խրկէ Միջերկրական ծովը գտնուած նաւատորմիղին. և անոր տեղէն երկու յարկ կամ հրացանի նաւ ալ պիտի յառաջէ։

Այս նաւերուն հրամանատարութիւնը՝ Նափիէր ծովակալին կառավարութեանը տակը ըլլալով, մեծ ծովակալը նախ և յառաջ Բալթեան կողմի տէրութեան ծովեզերքը պիտի երթայ և այն տեղի խոռովութիւնը վերցընելու պիտի նայի։

Անգղիոյ տէրութիւնը՝ իր առհասարակ գաղղիէն անորոշու ատեքը վերցուցեր էր որ ժամանակ մը պիտի շարժէր. հիմա նոյն ժամանակին վրայ երկու ամիս ալ վերցընել ընելու միտք ունի եղեր։

Այս տարի Եւրոպայի մէջ պատահած սովին ու սղութեան պատճառաւ, զանազան կողմ վաճառականաց գիւղութիւն մը ու փոփոխումն մը ըլլալու մասը՝ Գաղղիոյ տէրութիւնը զանազան բեփթէյի անուանք առնելու տուրքը վերցուցեր էր, ու մինչև յունիս ամիսը պիտի տևէր այս թողութիւնը. բայց հիմա Գաղղիական Օրագիր մը կը պատմէ, որ այս թողութիւնը հրամանաւ նոյն տէրութեան մինչև հոկտեմբեր ամսոյն վերջը պիտի տևէ։

Անցեալ ամսոյն մէջ (քառասնորդաց) Ռուսիոյ տէրութեան Ուլեժեոպորկ ծովեզերքը սաստիկ հով մը ելեր ու սաստիկ ձիւն մը եկեր է, որ ցրտոյն սաստկութենէն լճերը սառեր են։ Այս բանը վաճառականաց մեծ վնաս պատճառեր է, որովհետև 300 նաւ լեցընելու չափ ցորեն պատրաստ ըլլալով, դուրս պիտի խրկուէր եղեր, այս բանին համար չի խրկուեցաւ։

Սարդինիոյ քաղաքին դուքսը՝ որ Գաղղիոյ վեհափառ թագաւորին ազգն է, իր կառավարութեան ներքև եղած նաւատորմիղը՝ որ Միջերկրական ծովը պիտի երթայ, Թոլոնի նաւահանգիստը դարձեր է։

Իսպանիայի կղզին բնակիչներէն Օրանէլ անուն երեսէ մարդ որ շատ տարի է ՚ի վեր վեց կինէր՝ իր հայրենիքը յառաջ և մանաւոր փորձառութեան բռնած տեղեակ մը առնելու, ժամանակ մը ՚ի վեր հիւանդ ըլլալուն՝ օգտակարութեան համար Իսթաղիա գացեր էր. և հիմա Ճինեզիա քաղաքը մեռեր է։